

Kutsenko S.V.

Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University

PERFECTION OF THE FORMS OF STUDENTS' EXTRACURRICULAR ART AND CHOREOGRAPHIC ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE FORMING OF THEIR CREATIVE POTENTIAL BY MEANS OF FOLK-STAGE DANCE

Summary

In the article the problem of forming of the creative potential of the future teacher of choreography by means of the folk-stage dance in the process of the extracurricular forms of activity are elucidated. The series of the leading forms of the work with students-choreographers, such as: creative meetings, participation in educational and methodical seminars, master classes, creative tours, choreographic ensemble, concert activity, participation in festivals, pedagogical practice, scientific and research work, self work are allocated by author. The extracurricular art and choreographic activity what based on an interact between lecturer and student, promotes self-improvement and creative development, motivates independence and creation, awakens initiative are investigated.

Keywords: creative potential, future teacher of choreography, folk-stage dance, extracurricular activity, creative development.

УДК 37.048.2

АКАДЕМІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Малихін О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті представлено систематизовану сукупність цілей управління консультуванням у дистанційному навчанні. Описано етапну модель управління ситуацією консультування, показано роль консультанта за її реалізації в дистанційному навчанні. Презентовано питання, що стосуються зв'язку дистанційних навчальних курсів з різними видами управління ситуацією консультування, що дає змогу підсилити навчальні та розвивальні функції дистанційного навчання.

Ключові слова: управління консультуванням у дистанційному навчанні, цілі управління консультуванням, ситуація консультування, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. Одним із нагальних завдань освіти на сьогоднішній день є створення системи відкритої освіти, що забезпечує загальнонаціональний доступ до освітніх ресурсів на базі технологій дистанційного навчання.

Застосування телекомунікаційних технологій дає змогу створення якісно нового інформаційного освітнього середовища, середовища без кордонів з можливістю створення глобальної системи дистанційного навчання. Одним із пріоритетних напрямів у цій галузі є широке впровадження електронних технологій у навчальний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню різних аспектів дистанційної освіти присвячено роботи А. Андреева, А. Ахаян, Є. Полат, та ін. Визначено загальні засади побудови теорії дистанційного навчання, методики організації дистанційних навчальних курсів, створення дистанційних освітніх установ. Проблеми підготовки майбутніх фахівців до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності розглядаються в роботах Я. Ваграменко, В. Извозчикова, О. Філатова, С. Панюкова, В.Ф. Шолохович та ін. Питання визначення цілей, змісту, методології та методики навчання майбутніх фахівців досліджуються у працях Г. Бордовського, Є. Данильчук, А. Кузнецова, В. Лаптева, А. Петрова, В. Монахова, та ін.

Постановка завдання. Систематизувати цілі управління консультуванням у дистанційному навчанні та описати поетапну модель управління ситуацією консультування, також визначити роль консультанта за її реалізації в дистанційному навчанні.

Виклад основного матеріалу. Людство вступило в новий – інформаційний етап свого розвитку, коли інформаційні процеси стають однією з найважливіших складових життєдіяльності людини й соціуму. У зв'язку з цим багато дослідників (В. Кінельов, К. Колін, А. Кузнецов та ін.) цілком обгрунтовано вважають, що цілі, зміст і технології в існуючій освітній практиці мають забезпечувати своєчасну й адекватну підготовку людини до інформаційного майбуття, яке стрімко наближається. На сучасному етапі розвитку освітньої практики актуалізувалася проблема пошуку нових, інтенсивних форм організації навчального процесу, що спричинило інтеграцію інформаційних технологій в освіту і виокремлення серед них дистанційних технологій навчання та формування окремого виду освіти – дистанційного.

Як зазначає К. Колін, дистанційне навчання стає найбільш затребуваним в останні роки, тому бурхливий розвиток інтернетизації спричиняє необхідність створення нових програмно-педаго-

гічних продуктів і технологій та роботі з ними. Для вирішення завдань освіти в умовах її інформатизації необхідно сформулювати в майбутнього фахівця готовність до реалізації дистанційного навчання, яке найближчим часом стане одним з компонентів його цілісної готовності до професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства та освіти.

Дистанційна освіта, заснована на використанні сучасних інформаційних технологій, комп'ютерних телекомунікацій, дає змогу здійснити багатоглобальні, у тому числі трансдисциплінарні, освітньо-професійні програми, доступні різним соціальним групам і верствам населення. Особливе значення дистанційна освіта має для розвитку освітніх закладів у сільській місцевості, у віддалених районах, для сфери підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців.

Винесення окремих елементів змісту навчання в дистанційні навчальні курси, а саме консультування, передбачає не лише реалізацію повною мірою самостійної, творчо-пошукової навчальної діяльності майбутніх фахівців, а й перетворення навчання на більш інтенсивне, оскільки комп'ютер та інформаційні технології будуть виступати одночасно і предметом вивчення, і засобом навчання. У зв'язку з цим виникає потреба в спеціальній методичній підтримці навчального процесу. Одним із способів здійснення педагогічної підтримки є організація ситуацій консультування в дистанційному навчанні, тобто спеціально спроектованих фрагментів навчання, що формують готовність майбутніх фахівців до застосування отриманих знань на практиці.

Історико-педагогічний аналіз становлення сутнісних характеристик поняття консультування зумовив виділення наступних періодів: психологічного, соціального, соціально-педагогічного та педагогічного консультування.

Ми виходимо з того, що консультування розглядається психологами в різних аспектах: у рамках когнітивного підходу – орієнтація на виправлення помилкової переробки інформації клієнта про життя; комунікативного – зосередження уваги на сфері міжособистісних відносин людини; практико-орієнтованого – узагальнення й аналіз діяльності та практичної роботи людини. Головна риса соціального консультування – спрямованість на ціннісні установки й орієнтації індивіда, його переживань та поведінкові реакції.

Консультування соціально-педагогічного характеру допомагає розв'язувати проблеми взаємодії людини з навколишнім середовищем (особистісно-середовищна взаємодія) і вимагає пильної уваги до обґрунтування наукових підходів до його проведення. Без цього воно носить стихійний, інтуїтивний, поверхневий характер, даючи малий соціальний і особистісний ефект.

Консультування в дистанційному навчанні розглядається з позицій основних підходів, прийнятих у педагогічних дослідженнях: системного, інформаційного, діяльнісного, особистісного.

Аналіз діяльності у процесі дистанційного навчання забезпечив виділення основних принципів консультування в дистанційному навчанні: активність учня як суб'єкта освітнього процесу, відповідальність учасників дистанційного навчання, дотримання інтересів усіх учасників процесу,

системність, шанобливе ставлення до особистості, індивідуальність підходу до студента.

Визначення цілей консультування в дистанційному навчанні: надання оперативної допомоги тому, хто навчається, у вирішенні проблем, що виникають, отримання термінової допомоги в ході розв'язання оперативних проблем; допомоги у вирішенні тих питань, з якими він цілком би зміг самостійно впоратися без втручання з боку; поточної, оперативної допомоги, перешкоджає подальшому ускладненню проблеми; надання необхідної професійної та моральної підтримки, яка дає тому, хто навчається, впевненості в собі; надання допомоги в тому випадку, коли ніякої іншої можливості, крім отримання консультації, у нього немає) є основою для побудови ієрархії цілей консультування в дистанційному навчанні, що включає наступні групи цілей, пов'язаних з організацією діагностування та поточної допомоги тим, хто навчається; з розвитком сфери особистості майбутнього фахівця в умовах дистанційного навчання.

Виходимо з того, що в ході організації дистанційного навчання необхідно спеціально створювати ситуації консультування. Під педагогічною ситуацією в рамках дослідження розуміємо «певну систему суб'єкт-об'єктних суспільних відносин людей, багатовимірну за своїми зв'язками, характеристиками, причинно-наслідковими залежностями, чинниками, які в сукупності оцінюються суб'єктом у якості обставин, умов діяльності» [10]. Поділяємо позицію В. Симонова та В. Серікова, що у педагогічній ситуації знаходиться відображення трансформація культурних об'єктів з предметної в іншу форму (соціально-комунікативну, організаційно-діяльну, діалогічну), у якій вони можуть бути привласнені. В. Серіков [9] виділяє такі рівні суб'єктивності учасників процесу взаємодії: 1) актуалізації ситуації безпосереднього природного орієнтування; 2) актуалізації оцінювальної діяльності; 3) вироблення власної світоглядної концепції; 4) орієнтування у сфері відносин між людьми, пошуку та апробації способів самоствердження в соціумі; 5) самосвідомості. Таким чином, ситуація набуває гуманітарну функцію з актуалізації та задоволення особистісних потреб людини. Отже, можемо визначити методологічну позицію для встановлення сутнісних характеристик ситуацій консультування в дистанційному навчанні майбутніх фахівців. Ситуація консультування в дистанційному навчанні – спеціально спроектований фрагмент навчання, що формує готовність до застосування отриманих знань у реальній життєдіяльності. Наступна система вимог задає модель ситуації консультування: знання основ наук застосовують для вирішення прикладних завдань; у ситуації відображено цілісність процесу життєдіяльності; спеціально організують роботу з «відкриття» способу застосування знань у життєво важливих ситуаціях; забезпечують створення типового середовища (умов, операцій, відносин) для різних видів людської діяльності; пріоритетність інформаційної діяльності у процесі виконання вирішенні прикладного або навчального завдання; оцінка «гуманітарних» наслідків прийнятих рішень.

С. Полат, М. Моїсеєва, А. Петров, М. Бухаркіна вказують на те, що дистанційне навчання

реалізується у формі дистанційних навчальних курсів, які можна розділити на такі види:

1. За характером управління навчальним процесом:

1.1. Для самостійного персонального навчання. У такому навчанні затребувані систематичне та діагностичне консультування (для визначення вихідного та підсумкового рівня підготовки), різні засоби навчання, як традиційні, так й електронні освітні ресурси.

1.2. Для роботи під керівництвом викладача. Усі етапи діяльності учнів на подібних курсах знаходяться під контролем тьютора та постійної методичної підтримки з боку викладача. При цьому для майбутніх фахівців затребуваним стає регулярне консультування з питань навчальної програми (індивідуальне та групове), оперативне, індивідуальне – з поточних питань забезпечення спілкування викладача та студента, що сприяє створенню сприятливого психологічного мікроклімату.

1.3. Змішані, що поєднують у собі риси дистанційних навчальних курсів під керівництвом викладача та самостійного навчання залежно від поставлених перед вивченням тієї чи іншої частини (модуля) програми мети й завдань. Для таких курсів доцільним є консультування з питань діагностування, використання технологій навчання та комунікації, з поточних питань (частка поточних питань буде залежати від частки самостійності в навчальному процесі в змішаному курсі). Консультування за технологіями буде затребуваним залежно від того, наскільки викладач звертає увагу на процедури, прийоми засвоєння нового матеріалу, обробку результатів виконання завдань і взаємодію зі студентом.

З урахуванням типу дистанційного навчального курсу за характером управління навчальним процесом і затребуваністю консультування в рамках конкретних компонентів процесу дистанційного навчання, існує зв'язок типу дистанційного курсу з типом ситуації консультування.

2. За дидактичною метою:

2.1. Дистанційні навчальні курси базового рівня (забезпечують базову підготовку з предмету).

2.2. Просунутого рівня (орієнтують на наявний досвід роботи, підвищення своєї кваліфікації).

2.3. Поглибленого рівня (призначені для тих, хто має значний досвід роботи, а також провідну самостійну експериментальну й дослідницьку роботу).

2.4. Професійно-профільованого рівня (призначені для тих, хто працює за фахом).

Аналізуючи організацію дистанційних навчальних курсів ми можемо з достатньою мірою умовності визначити частку різних типів ситуацій консультування в цілеорієнтованих курсах. В основному вона визначається затребуваністю підготовки до тестування та діагностування за змістом навчального курсу.

3. За охопленням теми:

3.1. Цільові тематичні, зміст яких достатньо однорідний і зорієнтований на детальне вивчення якої-небудь однієї теми.

У цих курсах доцільно проводити консультування за технологіями оволодіння змістом та організації взаємодії між тим, хто навчає, і тим, хто навчається.

3.2. Інтегровані, матеріал яких будується на вивченні інтегрованих тем з урахуванням міжпредметних зв'язків у ході консультуванні за методикою обробки інформації.

4. За структурою: модульні (мають складну структуру змісту, орієнтовані на вивчення декількох окремих модулів, які за запитом учнів можуть трансформуватися та міняти логіку спрямування).

У зв'язку з жорсткою послідовністю засвоєння змісту курсу затребуваним стає консультування з проблем засвоєння матеріалу. При підготовці взаємодії з викладачем та організації дистанційного процесу доцільні ситуації консультування, що забезпечують першу, другу і третю групи цілей.

5. За рівнем інтерактивності:

5.1. Інтерактивні, що передбачають активну взаємодію всіх учасників, реалізацію зворотного зв'язку між ними за допомогою інтернетресурсів і сервісів. Пріоритетними є ситуації консультування, пов'язані з технологіями взаємодії та освоєння матеріалу, а також з проблем, які виникають у ході обміну інформацією з викладачем та розв'язання проблемних ситуацій.

5.2. Неінтерактивні, що використовують односторонні канали передачі інформації від викладачів до студентів; ті, хто навчається, отримують за допомогою різних засобів навчання деякий обсяг навчальної інформації, але не мають можливості оперативно відреагувати на неї. Пріоритетним стає консультування з питань діагностування, підготовки до тестування і освоєння матеріалів за наявної великої частки самостійної роботи.

Одним з ключових аспектів при організації ситуації консультування в дистанційному навчанні є визначення його змісту. Дотримуючись позиції В. Краєвського, у процесі визначення змісту ситуації консультування в дистанційному навчанні зміст розглядаємо на трьох рівнях: загальної теоретичної побудови; навчальних предметів і навчального матеріалу. Рівень теоретичної побудови змісту дає змогу визначити у змісті ситуації консультування три взаємозалежні області – науково-предметну, навчально-професійну та загальнокультурну. Рівень навчального предмета детермінує у змісті ситуації консультування наступні модулі: мотиваційний, навчально-предметний, навчально-професійний, оцінно-рефлексивний, ціннісний.

Мотиваційний модуль змісту ситуації консультування в дистанційному навчанні представляється зазвичай через серію пізнавальних предметних навчальних завдань; навчально-предметний модуль – через співвідношення завдань предметної області із завданнями дистанційного навчального курсу; навчально-професійний модуль – через серію завдань по використанню конкретних знань, отриманих у певному курсі, у професійній області; оцінювально-рефлексивний – припускає самоаналіз та самопрогнозування розвитку, засвоєння матеріалу і способів оперування ним.

Логіка засвоєння змісту навчального курсу та логіка подання змісту в ситуації консультування визначають місце й функції різних типів консультацій у структурі дистанційного навчального курсу. Дистанційні навчальні курси традиційно мають або лінійну, або модульну структуру. У лінійних курсах передбачають забезпечення

увялення про основний зміст, структурований виклад та відпрацювання через систему завдань. Таким чином, реалізацію ситуацій консультування доцільно здійснювати в тих місцях, де закінчується засвоєння основної змістовної одиниці дистанційного навчального курсу, що узгоджується з думкою В. Краєвського про необхідність педагогічної підтримки переходу до засвоєння наступної знаннєвої одиниці [6].

За модульної побудови дистанційного навчального курсу ситуації консультування необхідно реалізовувати на етапі переходу від одного модуля до іншого, а також у ході розгортання модуля, коли відбувається перехід від пояснення нового матеріалу до операційної частини та від операційної – до контролю.

У процесі реалізації ситуацій консультування умовно можна виділити наступні етапи:

- підготовчі: 1) орієнтовний – на цьому етапі завдання консультанта полягає в аналізі ситуації з метою визначення наявності в студента різного роду проблем і прийняття рішення про початок взаємодії; 2) входження в емоційний контакт зі студентом – тут завдання консультанта полягає у створенні атмосфери співтворчості й довіри; 3) з'ясування суті проблеми – консультант забезпечує уточнення й деталізацію проблемної ситуації, вияв особистісних смислів студента й наявних протиріч у його ціннісно-смисловій сфері. Важливо створити рефлексивний простір, у якому були б максимально повно відтворені всі можливі контексти ситуації;

- власне консультування та надання допомоги: 1) самовизначення у проблемній ситуації (головні питання, які потребують відповіді того, хто навчається: «Як Ви до цієї ситуації ставитеся?», «Чи готові Ви щось зробити для її зміни?», «Чи потрібна Вам допомога?»). По суті, на цьому етапі загострюється проблема прийняття на себе відповідальності за самого себе, свій вибір і його наслідки. Важливо, щоб майбутній фахівець міг припустити наявність варіантів дій у певній проблемній ситуації або на рівні пережи-

того досвіду, знань, або припущень; 2) відкриття нових перспектив – у режимі творчої співпраці відбувається пошук варіантів виходу з проблемної ситуації переважно в режимі «мозкового штурму»: спочатку фіксуються без критики всі можливі ідеї, коли сформується база різних ідей, вони обговорюються та порівнюються між собою; 3) вибір нової стратегії – після аналізу ідей здійснюється обґрунтування конкретного рішення, визначається план його реалізації, моделюється нова поведінка; основною формою роботи стають тренувальні заняття з метою відпрацювання якоїсь навички, або сюжетно-рольові та імітаційні ігри, що допомагають майбутньому фахівцю придбати впевненості для вирішення реальних життєвих ситуацій;

- зворотного зв'язку: 1) утілення планів – на цьому етапі аналізуються виконані операції, і в разі необхідності відбувається коригування планів; 2) рефлексія – тут у деяких випадках має сенс обговорення разом з учнем етапів реалізації ситуацій консультування, простеживши механізм звільнення від існуючої проблеми.

Висновок. Незважаючи на всю цінність наявних досліджень з проблем формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності, необхідно відзначити, що багато важливих питань залишаються мало розробленими, у стадії становлення знаходиться проблема реалізації положень цілісного підходу до розуміння готовності фахівця до дистанційного навчання, недостатньо розглянуто дидактичний потенціал консультування за такого виду навчання.

Аналіз нормативних документів, реальної освітньої практики вищих навчальних закладів показує, що підготовка майбутнього фахівця в сучасній освіті поки що орієнтована в основному на формування його загальної інформаційної та самоосвітньої компетентностей, а формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності в умовах інформатизації, реалізації дистанційного навчання можна характеризувати як фрагментарну, що не має системної основи.

Список літератури:

1. Абрамова Г. С. Психологическое консультирование. Теория и опыт / Г. С. Абрамова. М.: Академия, 2000. – С. 67-83.
2. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы: учеб.-метод. пособие / С. И. Архангельский. – М.: Высш. шк., 1980. – 368 с.
3. Бальцюк Н. Б. Некоторые возможности использования электронно-вычислительной техники в учебном процессе / Н. Б. Бальцюк, М. М. Буняев, В. Л. Матросов. – М., 1989. – 135 с.
4. Буряк В. К. Активность и самостоятельность учащихся в познавательной деятельности / В. К. Буряк // Педагогика. – 2007. – № 8. – С. 71-78.
5. Зеер Э. Ф. Психология профессионального образования. Практикум: учеб. пособие [для студ. учр. высш. проф. образования] / Эвальд Фридрихович Зеер. – М.: Академия, 2008. – 144 с.
6. Краевский В. В. Содержание образования: вперед к прошлому / В. В. Краевский. – М.: Пед. общество России, 2000. – 36 с.
7. Максименко С. Д. Саморозвиток суб'єкта навчальної діяльності / С. Д. Максименко // Вісник Національного технічного ун-ту України. – 2001. – № 3. – Кн. 1. – С. 5-10.
8. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія / Олександр Володимирович Малихін. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – 307 с.
9. Сериков В. В. Образование и личность (теория практика проектирования образовательных систем / В. В. Сериков. – М.: Логос, 1999. – С. 52.
10. Тохтабиев С. А. Ситуативные предпосылки оптимальной деятельности / С. А. Тохтабиев. – Философские науки. – 1989. – № 11. – С. 109.

Малыхин А.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

АКАДЕМИЧЕСКОЕ КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье представлена систематизированная совокупность целей управления консультированием в дистанционном обучении. Описана этапная модель управления ситуацией консультирования, показана роль консультанта при ее реализации в дистанционном обучении. Представлены проблемы связи дистанционных учебных курсов с различными видами управления ситуацией консультирования, что позволяет усилить обучающие и развивающие функции дистанционного обучения.

Ключевые слова: управление консультированием в дистанционном обучении, цели управления консультированием, ситуация консультирования, дистанционное обучение.

Malykhin O.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ACADEMIC COUNSELING IN THE DISTANCE EDUCATION

Summary

The article presents the systematization of goals of consulting management in distance education. It describes a stage model of managing the situation of consulting, and the role of consultant in its implementation in distance learning of computer science. It also presents the problems how to connect distance learning courses with different kinds of managing the situation of consulting, which helps to enhance the educational and developing functions of distance learning.

Keywords: consulting management in distance training, goals of distance training, situation of consulting, distance learning of science.

УДК 371.134

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Опанасенко Н.І.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Стаття присвячена використанню педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів школи першого ступеня за кредитно-модульною системою. На матеріалі курсу «Теорія та методика виховання» розглядаються технологія навчального співробітництва, групова та фронтальна форми організації навчання, ситуативний (кейс-метод) метод навчання, методи дискусійного характеру. Подаються завдання для самостійної роботи.

Ключові слова: технології навчання, підготовка студентів, процес навчання, кредитно-модульна система.

Постановка проблеми. Провідна роль у вихованні підростаючого покоління, у формуванні гармонійно розвиненої, творчої, діяльній особистості належить учителю. На сьогодні важливим є питання докорінного покращення підготовки майбутніх учителів, опанування ними основами педагогічних знань та успішного застосування їх на практиці. Підготовка вчителя вимагає формування у кожного професійної компетентності.

Професія вчителя – складна і багатоаспектна. Вагоме значення у педагогічній діяльності відводиться вихованню підростаючого покоління. Навчальна дисципліна «Теорія та методика виховання» передбачає висвітлення сутності національного виховання як цілісної системи, його

науково-методологічних засад, характеристику закономірностей, принципів та напрямів виховання, розкриває особливості розвитку особистості в колективі. Майбутній учитель знайомиться з особливостями виховання дітей як у процесі навчання, так і в позакласній та позашкільній діяльності, вивчає особливості взаємодії школи, сім'ї та громадськості у вихованні підростаючого покоління та ін. Тематика навчального курсу поділена на змістові модулі: перший – теоретичні основи процесу виховання, другий – форми організації виховної роботи, третій – основні напрями виховання молодших школярів.

Поряд з традиційними підходами до вивчення даного курсу, пропонуємо використовувати ті